

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.402.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 11863 Pana Posła Tadeusza Tomaszewskiego, w sprawie realizacji postulatów warsztatów terapii zajęciowej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W ostatnich latach kilkakrotnie zwiększano kwotę środków na dofinansowanie rocznego pobytu jednego uczestnika w warsztacie terapii zajęciowej – z 14 796 zł w 2015 r. do 35 196 zł w 2025 r. i w latach następnych.

W obliczu napływających ze środowiska Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ) sygnałów, iż dotychczasowe kwoty dofinansowania rocznego pobytu uczestnika w WTZ nie pokrywają wszystkich kosztów działalności ponoszonych przez te jednostki, w drugiej połowie 2025 r. w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podjęto prace nad kolejną nowelizacją rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, z późn. zm.) w zakresie kolejnego podwyższenia kwoty dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) dla m.in. WTZ. W dniu 27 lutego 2026 r. Rada Ministrów przyjęła rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. poz. 260), które zwiększa dofinansowanie m.in. rocznego pobytu jednego uczestnika WTZ do 38 496 zł w 2026 r. i w latach następnych (wzrost o 3 300 zł). Zwiększona kwota dofinansowania pozwoli zminimalizować rotację pracowników w warsztatach, a jednocześnie uwzględnić możliwości finansowe PFRON i konieczność realizacji innych zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, z późn. zm.), jak i programów Rady Nadzorczej PFRON.

Odnosnie do wynagrodzeń pracowników WTZ informuję, że katalog kosztów działalności warsztatu, które mogą być dofinansowywane ze środków PFRON określono w § 19 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2284). W przepisie ujęto m.in. koszty wynagrodzenia pracowników warsztatu, należnych od pracodawcy składek na ich ubezpieczenia społeczne, a także składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy oraz odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (w przypadku ich ponoszenia), a także koszty wpłat podstawowych i dodatkowych do pracowniczych planów kapitałowych, w rozumieniu ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (Dz.U. z 2026 r. poz. 192), finansowanych przez warsztat. Zgodnie z § 13 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warsztatów terapii zajęciowej kierownika i pracowników WTZ zatrudnia jednostka prowadząca warsztat. W świetle przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277, z późn. zm.), zwanej dalej „Kodeksem pracy”, to pracodawca zobowiązany jest do

wypłaty wynagrodzeń i to on decyduje o składnikach i wysokości wynagrodzenia. Zgodnie z art. 18^{3c} § 2 Kodeksu pracy wynagrodzenie obejmuje wszystkie składniki wynagrodzenia bez względu na ich nazwę i charakter, a także inne świadczenia związane z pracą przyznawane pracownikom w formie pieniężnej lub innej niż pieniężna. Obowiązujące przepisy dają zatem pracodawcy swobodę w prowadzeniu zakładowej polityki płac i odpowiedniego wynagradzania pracowników, stosownie do potrzeb i możliwości finansowych jednostki prowadzącej warsztat.

W kwestii wpisania WTZ do ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214, z późn. zm.) jako podmiotów reintegracji społecznej należy wskazać, iż zagadnienia reintegracji społecznej wiążą się głównie z działalnością podmiotów ekonomii społecznej prowadzoną na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 806) oraz centrów/klubów integracji społecznej, która prowadzona jest na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2025 r. poz. 83). Ustawa o pomocy społecznej nie reguluje zasad działania tych podmiotów.

Środowisko osób reprezentujących WTZ postuluje również o uznanie tych placówek za ośrodki wsparcia w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej. Ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, tworzonymi przez jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty) w celu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej – zarówno zadań własnych tworzących je samorządów (np. dzienne domy pomocy, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i bez usług opiekuńczych), jak i zleconych z zakresu administracji rządowej (ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi). Należy zwrócić uwagę, że choć co do zasady ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej dziennego pobytu, to mogą być w nich prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu.

Usługi świadczone w ośrodkach wsparcia mogą zostać przyznane osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Ośrodki wsparcia należą więc do systemu pomocy społecznej i ich rola różni się od tej przypisanej jednostkom tworzonym na podstawie przepisów innych ustaw.

Szczególne formy ośrodków wsparcia funkcjonujące w systemie pomocy społecznej – środowiskowy dom samopomocy – często porównywana jest z warsztatami terapii zajęciowej. Podkreślić jednak trzeba, że jest to placówka udzielająca wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych przy zwiększaniu samodzielności życiowej wymagają pomocy w środowisku rodzinnym i społecznym. Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych polegających na nauce, rozwijaniu lub utrzymywaniu zdolności wykonywania codziennych czynności i funkcjonowania w społeczeństwie.

Należy przy tym zauważyć, że zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2024 r. poz. 917) środowiskowy dom samopomocy jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, która organizuje na obszarze swojego działania oparcie społeczne¹ dla osób, jakie z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia

---

¹ Zgodnie z przepisami przywołanej ustawy oparcie społeczne polega na podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia, organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony

umysłowego zmagają się z poważnymi trudnościami w życiu codziennym. Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzone są w trybie realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej przez gminy i powiaty - pozostałe ośrodki wsparcia finansowane są w ramach zadań własnych tych jednostek. Z uwagi na charakter i cel działalności ośrodków wsparcia przyjęcie proponowanej przez środowisko WTZ zmiany do ustawy o pomocy społecznej jest niezasadne - powodowałoby to szereg komplikacji natury zarówno systemowej, jak i organizacyjnej.

Odnosząc się do kwestii uznania pracy w WTZ za pracę w szczególnych warunkach informuję, iż pojęcia pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wprowadzone zostały w celu ustalenia prac uzasadniających przejście na wcześniejszą emeryturę. Definicja oraz wykaz prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze zawarte w art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1696, z późn. zm.) są efektem szczegółowej dyskusji, jaką prowadzono nad projektem tego aktu w zespołach problemowych Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych oraz w trakcie prac parlamentarnych z udziałem ekspertów z zakresu medycyny i ochrony pracy. W pracach wykorzystano wiele opinii i analiz uznanych ośrodków naukowo-badawczych. Ostatecznie, stosując obiektywne kryteria medyczne, sporządzono wykazy prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, które załączono do ustawy o emeryturach pomostowych. W wykazach nie znalazły się prace wykonywane w WTZ.

Ustawa o emeryturach pomostowych była trzykrotnie merytorycznie badana (w tym w zakresie zgodności z Konstytucją definicji zawartych w jej art. 3 ust. 1-3 i kompletności załączników nr 1 i 2) przez Trybunał Konstytucyjny, który orzeczeniami z dnia 16 marca 2010 r. Sygn. akt K 17/09, 25 listopada 2010 r. Sygn. akt K 27/09 oraz 3 marca 2011 r. Sygn. akt K 23/09 orzekł o jej zgodności z Konstytucją RP.

Należy podkreślić, że z wielu rodzajów prac związanych z opieką i terapią osób z niepełnosprawnościami, za prace o szczególnym charakterze uprawniające do uzyskania emerytury pomostowej uznano jedynie „prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej”².

Ze względu na powyższe nie ma przesłanek, aby prace wykonywane w WTZ uznać za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Informuję jednocześnie, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowywane są rozwiązania mające na celu poprawę jakości działań realizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej. Służyć temu ma wdrożenie Standardów funkcjonowania Warsztatów Terapii Zajęciowej. Projektowane rozwiązania wpisują się w założenia działania IV 1.4. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030³ pn. „Poprawa funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej”.

---

rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych oraz instytucji, a także na udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

² Zob. pkt 22 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

³ Załącznik do uchwały nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M.P. poz. 218).

W Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów znajdują się założenia dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ([UD348](#)) w zakresie wprowadzenia standardów dla WTZ. W styczniu br. poprosiłam przedstawicieli warsztatów terapii zajęciowej o zgłoszenie uwag do ww. projektu. Najwięcej zastrzeżeń dotyczyło zapisu zakładającego ograniczenie okresu pobytu uczestników w WTZ do czasu przeprowadzenia maksymalnie 3 ocen kompleksowych. Po uwzględnieniu głosów środowiska i przeprowadzeniu licznych rozmów z przedstawicielami WTZ podjęłam decyzję o rezygnacji z tego rozwiązania.

Projekt ustawy będzie szeroko konsultowany m.in. ze środowiskiem WTZ i osób z niepełnosprawnościami. W dniu 3 marca br. odbyło się spotkanie z przedstawicielami WTZ z całej Polski i z członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych w ramach doraźnego Zespołu problemowego dotyczącego warsztatów terapii zajęciowej, który został powołany uchwałą nr 4/2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych z dnia 10 lutego 2026 r. Na spotkaniu omawiano m.in. propozycje zmian ujęte w projekcie ustawy. W najbliższym czasie planowane są kolejne spotkania z przedstawicielami WTZ i członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych w ramach ww. zespołu problemowego.

Propozycję zagwarantowania dodatkowego urlopu pracownikom WTZ, którzy pracują bezpośrednio z uczestnikami warsztatów ujęto w „Standardach funkcjonowania WTZ”⁴. Była ona również przedmiotem rozmów z przedstawicielami Ogólnopolskiego Forum WTZ, spotkań z przedstawicielami środowiska warsztatów oraz „prekonsultacji” wybranych rozwiązań ze standardów, które odbyły się w kwietniu i maju 2025 r.

Rozwiązanie analizowano również pod kątem skutków wprowadzenia go w odniesieniu do innych jednostek prowadzących działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W trakcie prac analitycznych wskazywano, że prawo korzystania z dodatkowego wymiaru urlopu wypoczynkowego powinno przysługiwać także pracownikom innych instytucji udzielającym wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, zatrudnionym np. w środowiskowych domach samopomocy, zakładach aktywności zawodowej czy domach pomocy społecznej. Pojawiały się również głosy, że dodatkowy wymiar urlopu dla pracowników WTZ może zaburzyć logistykę pracy w tych placówkach i powodować obciążenie dla pozostałej kadry, co w konsekwencji skutkować może obniżeniem jakości zajęć prowadzonych z uczestnikami WTZ. Organizacja pracy w jednostce, w której niemal wszyscy pracownicy byłiby uprawnieni do dodatkowego urlopu, poza trudnościami natury logistycznej, będzie generowała również dodatkowe koszty ze względu na konieczność zwiększenia personelu placówek.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizuje następujące programy i zadania na rzecz WTZ i ich uczestników:

1. Program wyrównywania różnic między regionami III. W ramach obszaru F wspierane są projekty mające na celu:
  - tworzenie warsztatów terapii zajęciowej (poprzez finansowanie części kosztów utworzenia nowego WTZ w powiecie, na terenie którego nie ma tego typu placówki);

---

⁴ Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gierej i in., Warszawa, październik 2023. Standardy dostępne są na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: <https://niepelnosprawni.gov.pl/projekty/projekty-po-wer/projekt-aktywni-niepelnosprawni-narzedzia-wsparcia-samodzielnosci-osob-niepelnosprawnych/> oraz (zakończony) projektu „Aktywni niepełnosprawni - narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”: <https://wlaczeniespoleczne.pl/>. Projekt, w którym stworzono standardy warsztatów terapii zajęciowej był finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

- przeciwdziałanie degradacji infrastruktury funkcjonujących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej (poprzez sfinansowanie części kosztów remontu albo modernizacji warsztatu terapii zajęciowej, środowiskowego domu samopomocy lub zakładu aktywności zawodowej).

Dofinansowanie udzielane jest jednostkom samorządu terytorialnego i organizacjom pozarządowym prowadzącym WTZ, ŚDS lub ZAZ. Realizatorem programu są samorządy powiatowe, które przyjmą zaproszenie do uczestnictwa w nim i będą postępowały zgodnie z procedurami jego realizacji. Dofinansowanie w 2025 r. mogło wynieść do 70% kosztów projektu, nie więcej jednak niż 18 500 zł na każde miejsce dla osoby z niepełnosprawnościami tworzone w ramach programu lub do 80% kosztów realizacji projektu, jednak nie więcej niż 201 500 zł na remont bądź modernizację funkcjonującego warsztatu terapii zajęciowej, środowiskowego domu samopomocy lub zakładu aktywności zawodowej. W 2024 r. w obszarze F modernizacją objęto 130 WTZ i wydatkowano 14 555 582,03 zł. W 2025 r. złożonych zostało 130 projektów dotyczących remontów w WTZ, które zweryfikowano na łączną kwotę 15 152 401,50 zł.

2. Program „Zajęcia klubowe w WTZ”. Prowadzenie zajęć klubowych i ich finansowanie ze środków PFRON reguluje ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Celem programu jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym co ułatwić ma prowadzenie przez WTZ zajęć klubowych jako zorganizowanej formy rehabilitacji. Beneficjentami programu są osoby z niepełnosprawnościami posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), które były uczestnikami WTZ i opuściły warsztat w związku z podjęciem zatrudnienia, a także osoby z niepełnosprawnościami posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne) znajdujące się na prowadzonej przez podmiot organizujący WTZ liście osób (art. 10f ust. 2a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych), których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zatwierdzono i które nie rozpoczęły terapii w WTZ.

Adresatami programu są podmioty prowadzące warsztaty terapii zajęciowej. Pomoc finansowa w jego ramach udzielana jest ze środków PFRON przez biorące w nim udział samorządy powiatowe. Dofinansowanie dotyczy kosztów prowadzenia przez WTZ zajęć klubowych, które mogą obejmować aktywne formy wspierania osób z niepełnosprawnościami w podjęciu lub utrzymaniu zatrudnienia. Czas trwania zajęć klubowych dla osoby z niepełnosprawnością to nie mniej niż 5 godzin miesięcznie. Szczegółowy zakres i organizację zajęć klubowych ustala WTZ.

Program realizowany jest na terenie całego kraju w cyklu realizacyjnym trwającym od 1 lutego danego roku kalendarzowego do 31 stycznia kolejnego roku kalendarzowego. Obowiązują dwie odrębne tury naboru wystąpień w roku realizacyjnym:

- I tura: dla zajęć klubowych w WTZ, które odbywać się będą przez pełen rok realizacyjny (od 1 lutego do 31 stycznia kolejnego roku kalendarzowego). Termin naboru wystąpień wyznacza się między 1 a 30 listopada w roku kalendarzowym poprzedzającym rok realizacji programu;
- II tura: dla zajęć klubowych, które mają zostać uruchomione i prowadzone od drugiej połowy roku realizacyjnego oraz w przypadku WTZ prowadzących zajęcia klubowe, w których od momentu zakończeniu terminu pierwszej tury naboru zwiększyła się

liczba beneficjentów. Termin drugiej tury naboru wyznacza się w okresie od 1 do 30 czerwca danego roku.

Dofinansowanie przyznawane jest przez samorząd powiatowy w formie miesięcznej stawki osobowej. Zarząd PFRON ustalił jej wysokość dla programu w okresie jego realizacji od 1 lutego 2025 r. do 31 stycznia 2026 r. na 580 zł. Na realizację zadania w planie finansowym na 2025 r. przewidziano ogółem 12 000 000 zł, a w planie finansowym na 2026 r. – 14 000 000 zł.

3. Zadania zlecane na podstawie art. 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Organizacje pozarządowe, realizując projekty w ramach zadań zleczanych, mogą udzielać wsparcia osobom uczestniczącym w warsztatach terapii zajęciowej, o ile proponowane działania uzupełniają pomoc finansowaną ze środków PFRON na prowadzenie WTZ.
4. Środki przekazywane w ramach algorytmu. Koszty utworzenia, działalności i wynikające ze zwiększenia liczby uczestników warsztatu terapii zajęciowej są współfinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz samorządu powiatowego lub z innych źródeł (art. 10b ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).

Zgodnie z art. 68c ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych maksymalne dofinansowanie kosztów tworzenia warsztatu terapii zajęciowej ze środków PFRON wynosi 70%. Z kolei zgodnie z art. 68c ust. 1 pkt 1 lit. b tego aktu maksymalne dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej ze środków PFRON, również tych wynikających ze zwiększonej liczby uczestników warsztatu, określono na poziomie 90%. Trzeba dodać, iż art. 10b ust. 2a wskazanej ustawy określa, że koszty działalności warsztatu są finansowane ze środków samorządu powiatowego w wysokości co najmniej 10%. Obowiązek dofinansowania warsztatu przez powiat nie ma charakteru wyłącznego, ponieważ może zostać uzupełniony dofinansowaniem pochodzącym z innych źródeł, np. ze środków jednostki prowadzącej warsztat lub środków gminy albo województwa jako jednostek samorządu terytorialnego, bądź ze środków innych podmiotów. Powiat może ponadto zwiększyć swój udział w finansowaniu warsztatu ponad określone w art. 10b ust. 2a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych 10% kosztów działalności.

W 2024 r. WTZ otrzymały 985 978 656,00 zł ze środków PFRON i 109 553 184,00 zł ze środków samorządów powiatowych, łącznie to kwota w wysokości 1 095 531 840,00 zł.

W 2025 r. do WTZ trafiło 1 043 068 656,00 zł dofinansowania ze środków PFRON oraz 115 906 396,00 zł z samorządów powiatowych – łącznie 1 158 975 052,00 zł.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Maja Nowak

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/